

מושגים ואנשי השובים מודרניים

— אחרי עיתון פריזאי, היה היחיד שקיבל את הכתובות של וגנר, וכן כתב מאמריים ארוכים ומפרסם אותם בעיתון.

— יצירת אמנויות כוללת שימוש במוזיקה, שירה, דרמה, מחול ועיצוב, כפי שימושם באופרה טבעת הניבולונג.

— עיקרון שהרעיון שמוזיקה זורמת באופן טבעי מהטקסט, שהmelodie משתלבת עם הדיבור драматич.

— מילה גרמנית עתיקה לאליטרציה.

- שפת הצלילים – שימוש בצלילים, הרמוניות ומלודיות לביטוי רגשות ורעות, כמו שפה מדוברת, בלי צורך במשקל או חריזה.

— היסודות המלודי: רעיונות מוטיביים קצרים המזוהים עם דמות, חף, מצב דramatic או רגשי ומופיעים בmozartica בכל פעם שהמצב הזה מוזכר.

— מנגינה בלתי פוסקת.

— קטע התזמורתי הפותח את האופרה, עוד לפני עלית המשך או תחילת העלילה. לדוגמה: *פתח טריסטן ואיזולדת*.

— מות האהבה, שבו אהבה מגיעה לשיאה או להtagשות דרך המוות, כמו בסיום *טריסטן ואיזולדת*. — חיבור תיאורתי שבו וגנר טוען שהאמנות של זמנו היפה ראותנית ומנוכרת, ומציע שבאופרה של העתיד כל האמנויות ישתלבו יחד.

— חיבור חשוב של וגנר שטען שהאופרה המסורתית זנחה את הדrama למען היררכיות, והעתיד שייר לאופרה המאוחdet שבה מוזיקה, שירה ודרמה פועלם בהרמונייה מושלמת.

— חיבור מפורסם מאת וגנר שפורסם בעילום שם, אמר אנטישמי שבו תוקף את נוכחותם והשפעתם של יהודים בעולם המוזיקה הגרמנית.

— פילוסוף גרמני שהופיע הרבה על וגנר, במיוחד בתחום האתאיזם והאנתרופוסופיה, וכותב מספר חיבורים חשובים.

OPERASHE WAGNER: *Lohengrin*, *Tannhäuser*, *Rienzi*, *The Flying Dutchman*

— טבעת הניבולונג, מחזור של ארבע אופרות של וגנר, מספר סיפור מיתי על כות, אהבה, חמדנות ונגלה.

— "ذهب הריין" - האופרה הראשונה בטבעת הניבולונג, בעולם מיתולוגיה של אלים, ענקים וגדדים, שסיפורו מתמקד בזהב שנבנה הריין.

— "הוולקירה" האופרה השנייה בטבעת הניבולונג, שמתארת את אהבתם האסורה של זיגמונד ויזיגלנדה.

— "זיגפריד" - האופרה השלישית בטבעת הניבולונג, המסללת את לידתו של הגיבור והתבגרותו הרוחנית והאנושית.

– "דמדומי האלים" האופרה הרביעית והאחרונה בטבעת הניבולונג, שבה העולם הישן של האלים נחרב וכל הסיפורים והקללות מגיעים לקטסטרופה, וממנה נולד עולם חדש.

- פילוסוף גרמני פסימי, שטען שהחימם חסרי משמעות והעולם נשלט על ידי כוח עיוור אחד: הרצון.

- חיבורו של ארתור שופנהאואר שטוען שהמציאות היא ייצוג של תודעתנו, ובעומקה פועל כוח עיוור אחד: הרצון, מהות העולם והאדם.

– לאומיות, רעיון שהעם זכאי לשולטונו עצמי ולקיים מדינת לאום מודרנית. דבוז'אק, גלינקה, גרייג, סיבליוס, מוסרסקי.

– מוזיקה מערבית שמנסה לייצג את "המזרחה", בדרך כלל באופן דמיוני או שטхи ולא אוטנטי. ביזה, רימסקו קורסקוב, פוצ'יני, דיבוסי, רול.

- שימוש במוזיקה כדי ליצור תחושה של מקום רחוק או זר.

– צייר ופסל צרפתי, אימפרסיוניסט ברוחו אך ריאליסט, התמקד בתנועת בני אדם, בעיקר רקענויות בלט, נשים בסצנות יומיומיות ותיאטרון.

- ממייסדי האימפרסיוניזם, צייר נופים, גנים ומים עם אוור משתחנה. היירה Impression, Sunrise

- צייר צרפתי, דמות אב של האימפרסיוניזם. צייר נופים כפריים, חי יום ועיר מודרנית. Camille Pissarro

- צייר אימפרסיוניסטי שהתמקד בדמות, דיווקנות וסצנות חברתיות. Pierre Auguste Renoir

- צייר אימפרסיוניסטי. עסק בנופים, טבע דומם ודמותות תוך פירוק הצורה לצורות גאומטריות. Paul Cézanne אבי האמנות המודרנית.

– אופרה סימבוליסטית מאת קלוד דביסי, שمدגישה אווירה, צבעים מזוקלים ורגשות פנימיים על פני עלילה דрамטית מסורתית. Pelléas et Mélisande

- משורר צרפתי, כתב את פרחי הרע, סימבוליזם, הכנס את חיי העיר והזקננס לשירה. Charles Baudelaire

- משורר צרפתי, יצר שירה מופשטת ומרומזת, סימבוליזם, הדגיש את המילה והצליל יותר מהסיפור. Stéphane Mallarmé

- משורר צרפתי, כתב שירה לירית ומזוקלית, סימבוליזם, ניסה את העיקרון "המוזיקה לפני הכל".

- סופר צרפתי, כתב את בעקבות הזמן האבוד, מודרניזם, חקר זיכרון וזמן דרך תודעה פנימית. Marcel Proust

- סופר אירי, כתב את يولיסס, מודרניזם, פיתח את טכניקת זרם התודעה. James Joyce

– מחזאי, משורר בלגי שכותב בצרפתית, יצר דрамות פיטויות כמו פלאיאו מליזנד, סימבוליזם, הדגיש אווירה, שתיקה וגורל נסתר. Maurice Maeterlinck

– דמות מהמיתולוגיה היוונית שגבנה את האש מהאלים והביאה אותה לאדם. חשוב בסימבוליזם ובמודרניזם כסמל להארה רוחנית. Prométhée

– פואמה סימפונית מאת אלכסנדר סקריא宾 המתארת התעוררות תודעתית באמצעות אש ואור. Le Poème du feu

- תופעה שבה חוש אחד מעורר חוויה בחוש אחר, למשל שמיית צללים צבע, קשורה לאימפרסיוניזם ולסימבוליזם.

- **Arnold Schoenberg** מלחין ומורה אוסטרי יהודי, מייסדי האקספרסיוניזם המוזיקלי ופתח שיטת הדודקפוניה, שהוביל מהפכה בשפה המוזיקלית של המאה ה-20.

- **Verklärte Nacht** יצירה קאמרית סימפונית מאת ארנולד שנברג לשישית מיתרים, המבוססת על פואמה של ריכרד דה מל, ומשקפת מעבר מרומנטיקה מאוחרת לאקספרסיוניזם דרך הרמונייה כרומטית, מתח רגשי וסיפור דramatic.

- מונודרמה אקספרסיונית מאת ארנולד שנברג לסופרן ותזמורת, המתארת זרם תודעה של אישة במצב נפשי>Kיצוני באמצעות אוטונאליות, חוסר יציבות קבוע ומרקם תזמורתי חריף.

Cavalleria rusticana - היה מלחין איטלקי בן הזרם הוריזומו, שהתפרסם בעיקר בזכות האופרה **Pietro Mascagni** שהביאה לבמה ריאליות דрамטי ורגשות עזים.

- היה מלחין איטלקי מזרם הוריזומו, מחבר האופרה **Pagliacci** שהציג דרמה ריאלית מחיי היום יום עם רגשות קיצוניים ואלים, ונהשכ卜 לאחד היוצרים המרכזיים של האופרה האיטלקית בסוף המאה ה-19.

- היה סופר יהודי שכתב בגרמנית, מגולי הספרות המודרנית, שייצירותיו מתארות עולם אבסורדי ומונוכר שבו האדם בלבד במערכות כוח חסרות הגיון.

- **Alexander von Zemlinsky** היה מלחין ומנצח אוסטרו-יהודי מתקופת המעבר מרומנטיקה לאקספרסיוניזם, שייצירותיו משלבות ליריות רומנטיות עם הרמונייה מודרנית ונפשיות דрамטית.

- **Sprechstimme** היא טכניקה וואקלית שבה מבצעים טקסט בין דבר לשירה, עם גובה מסוים אך ללא קביעות טונאליות, נפוצה ביצירות אקספרסיוניסטיות כמו אצל שנברג.

- **Sprechgesang** משמעתו "שירת מדוברת" שבו הטקסט מבוצע בין דבר לשירה, עם גובה מוזיקלי מוגדר אך חופשי בזמן ובקצב.

- **Sergey Diaghilev** היה מפיק אומנותי רוסי, מייסד ומנהל בלט **Ballets Russes** שקידם אמנויות חדשות ושיתופי פעולה בין מוזיקה, מחול ואמנויות חזותית במאה ה-20.

- **Petrushka** בלט של איגור סטרוינסקי שבוצע לראשונה ב-Ballets Russes המספר את סיפורם של בובות קרקס חיות עם רגשות אנושיים, ומאופיין בהרמונייה חדשנית, מקצבים סינкопיים ותזמורות צבעוני ומרשימים.

- אופרה מאת איגור סטרוינסקי בלבירית לטינית של ז'אן קוקטו, המבוססת על הטרגדיה של סופוקלוס, ומשלבת סגנון נאו-קלסי, מבנה דramatic בזרור ותזמור מחושב להdagשת הטקסט והדרמה.

- **Ars Gallica** - כינוי לאידיאל של "אמנות צרפתית" המדגיש זהות לאומית צרפתית במוחזיקה: אלגנטיות, בהירות, צבעוניות, בניגוד למסורת הגרמנית הכבדה והרומנטית, כפי שהוא בא לידי ביטוי אצל דביוו.

- מונח צרפתית שפירשו סוף המאה, הרגשה של מיצוי ושקיעה.

- זרם באמנות חזותית מהמאה ה-19, המתמקד בהבעת הרושם הסובייקטיבי של הטבע והמציאות באמצעות צבע, אור ומשיכות מכחול חופשיות, תוך שבירת כללי הציור המסורתיים.

דיבוסי, רול, סקריאבן ופורה.

- זרם אמנותי ספרותי צרפתני מסוף המאה ה-19, המציג ביטוי רגשי ורוחני באמצעות סמלים ואוירהה במקום תיאור ישיר של המציאות. מופיע לראשונה בחוברת שירה פרחי הרוע של שארל בודלר. **דיבוסי, רול, צ'ארל איבס, סקריאבן, פורה.**

- זרם אמנותי מתחילת המאה ה-20 המבקש לבטא רגשות פנימיים עזים של האדם באמצעות עיוות, קיצוניות ושבירת כללים – בציור ובמוזיקה. **ברטוק, מהלאר, ברג, שונברג, וברן וסקרייאבן.**

- זרם המציג פשוטות ככוח. מתבטא בקצבים חזקים, חזורות, דיסוננסים וצורות מהוספסות. **שטרויינסקי, ברטוק, מהלאר.**

- זרם אמנותי הרואה בתרבויות עממיות, עתיקות או לא מערביות מקור עליון של אוטנטיות והשראה, ומשלב את אפייניהן ביצירה המודרנית. **ברטוק, שטרויינסקי, מוסורסקי, צ'ייקובסקי, גrieg**

- זרם אופראי איטלקי מסוף המאה ה-19 המתמקד בהציג מציאות יומיומית קשה ורגשות אנושיים קיצוניים באופן ישיר וריאליסטי. **פוצ'יני.**

- סגנון מוזיקלי בראשית המאה ה-20 שבו המלחין מutowר לחלוtin על מרכז טונאליosoלם, והצלילים נעים בחופשיות לפי הbhעה ויחסים רגעים ביניהם ולא לפי חוקי טונאליות. **שונברג, ברג וברן.**

- ז'אנר תיאטרלי מוזיקלי של סוף המאה ה-19 המשלב שירים, משחק, סאטירה והומור לרוב באוירה אינטימית וקלילה של מועדון.

- פואמה סימפונית של שטרاؤס המבוססת על ספרו של ניטהה, המתארת במסע מוזיקלי את התפתחות האדם והרעיון של "האדם העליון".

- היא פואמה סימפונית מאת ריכרד שטראווס המתארת באמצעות תזמורתיים צבעוניים וairoוניים את תעלולי של הליצן טיל אוילנשפיגל.

- על היפה במוסיקה" - חיבור אסתטי מאת אדוארד הנסלייק הטוען שהמהות המוזיקת היא "צורות נעות בצליל" ולא ביטוי של רגשות או סיפור חז מוזיקלי.

- "צורות צלילות נעות" תנועת הצלילים היא התוכן של היצירה.

- יצירה סימפונית וקאלית מأت גוסטב מאהאר לשני סולנים ותזמורת. המשלבת מחזר שירים ופואמה סימפונית על שירי טבע, חיים ופרידה בהשראה סינית.

- מחזר שירים מأت גוסטב מאהאר המתאר במסע רגשי פואטי את אהבתו, כאבו ונדודיו של צער מאוכזב.

- מוזיקה אינסטרומנטלית שקיומה ומשמעותה נובעים אך ורק מן המבנה הצלילי שלה, ללא סיפור, טקסט או תוכן חז מוזיקלי.

- Big band, Swing, Rock' n' roll, Boogie-Woogie, Blues, Ragtime זרים במסיקה הפופולרית אמריקאית של המאה ה-20, שנולדו מהמסורת האפרו אמריקאית של הבלוז והג'אז ומתאייפניים בקצב, סינקופה ואלטור.

Jean Cocteau – אמן וaintelקטואל צרפתני רב תחומי, דמות מרכזית באוונגרד של פריז, שהיה קשור במיוחד לנאו קלאסיציזם ולחוג של Six Les.

Entartete Kunst – מונח נאצי לתייר והשמצה של אמנות מודרנית כמו אקספרסיוןיזם שנחשבה בעיני המשטר כמאימה על האידאולוגיה הגרמנית.

Serialism – שיטת הלחנה המבוססת על ארגון מוזיקלי לפי סדרות קבועות במקום טונאליות.

Dodecaphony – שיטת קומפוזיציה שפיתח שונברג, שבה כל 12 הצלילים של הסולם הכרומטי מסודרים בסדרה שווה ערך, ללא מרכז טונאלי.

Permutations – צורות שונות של אותה סדרת צלילים, המשמשות לפיתוח החומר המוזיקלי.

Inversion – הפוך של הסדרה, שבו כיוון המרווחים מתהפך.

Retrograde – נגינת הסדרה מהסוף להתחלה.

Wozzeck – אופרה אקספרסיונית מאת אלבן ברג, משתמשת במוזיקה אטונלית חופשית כדי לתאר את טראגיותו של חיל תחת לחצים חברתיים ונפשיים.

Lyrische Suite – סוויטה אורקסטרלית מאת ארנולד שונברג, המשתמש בטכניות אטונליות ודודקאפוניות כדי ליצור רצף צבוני, דramatic ולירי של קטיעים אינסטרומנטליים.

Theodor Adorno – היה פילוסוף ומבקר מוזיקה גרמני, שטען שמוזיקה מודרנית כמו אטונליות משקפת את מרכיבות החברה המודרנית ותורמת להשيبة ביקורתית.

Palindrome – במוזיקה הוא רצף צלילים או מוטיב שנשמע זהה קדימה ואחורה, כאילו "הفور כמו מראה".

Ludus Tonalis – יצירה לפסנתר של פאול הינדי מית הבניה כפוגות אינטלקטואלים בכל הסולמות, שמטרתה להציג ולבסס שפה טונאלית מודרנית במאה ה-20.

Gian Francesco Malipiero –מלחין איטלקי, מן הדמויות המרכזיות של הנאו קלאסיציזם האיטלקי, שפעל להחייאת המוזיקה האיטלקית הקדומה וכותב מוזיקה מודרנית שאינה מבוססת על צורה טונאלית אלא על חופש צורני ולירי.

Ottorino Respighi –מלחין איטלקי, מהבולטים בנאו קלאסיציזם שהתרפסם במיוחד ביצירותיו הסימפוניות הציוריות המשלבות תזמור עשיר עם השראה ממוזיקה עתיקה ואיטלקית.

Alfredo Casella –מלחין, פסנתרן ומנצח איטלקי, דמות מרכזית בנאו קלאסיציזם האיטלקי, שפעל לחידוש המוזיקה האיטלקית במאה ה-20 תוך שילוב סגנונות מודרניים צרפתים וגרמניים עם מסורת איטלקית.

Luigi Dallapiccola –מלחין איטלקי, מן הראשונים באיטליה שאימצו את השיטה הדודקפונית של שונברג.

Erik Satie –מלחין צרפתני, דמות מפתח מעבר למודרניזם, שפיתח סגנון אנטו רומנטי פשוט, אירוני ומינימליסטי, והופיע עמוקות על הנאו קלאסיציזם והאימפרסיוןיזם.

Gnossiennes – קטיעי פסנתר של אריך סאטוי, ללא משקל קבוע ולא טונאליות מסורתית, היוצרים אוירה מסטורית, סטטית ואנטו רומנטית.

- קבוצה של שישה מלחינים צרפתים בהשראת אריך סאט' ז'אן קווקטו, ו שאפה למוזיקה פשוטה, ישרה, קלילה ואנטי רומנטית כתוגבה לאימפרסיוניזם ולואגנרטיזם.

מלחינים: Georges Auric, Louis Durey, Arthur Honegger, Darius Milhaud, Francis Poulenc, Germaine Tailleferre

– מלحن צרפתי, חבר בקבוצת Six, שהתרעם בשימוש נרחב בפוליטונאליות, בקצביות חייה ובהשפעות מג'از חלק מסטטיקה אנטו רומנטית ומודרניסטית.

Francis Poulenc – מלحن צרפתי, חבר בקבוצת Six שהתמחה במוזיקה פופולרית-לירית לפסנתר, קאמרית, ומוזיקה קתולית, אופייני בסגנון קליל.

– תנועה אמנותית גרמנית אחרי מלחמת העולם הראשונה, המדגישה ריאליزم, אובייקטיביות וח"י היום יום תוך דחית רומנטיקה ואקספריסיוניזם.

Theodor Adorno – פילוסוף ומוזיקולוג גרמני, שחקר מוזיקה מודרנית, סריאליים ואקספריסיוניזם, והביע ביקורת על החברה והתרבות המודרנית.

Zeitgeist – מונח גרמני שמשמעותו "רוח הזמן", כולם האוירה, המגמות והערכות המאפיינים תקופה מסוימת בהיסטוריה.

Neo-classicism – סגנון מוזיקלי במאה ה-20 השואב השראה מהקלאסיציזם של המאה ה-18, המדגיש צורה, סדר, בהירות והרמוני מסודרת, לעיתים בשילוב אלמנטים מודרניים. שטרויינסקי, פאול היינדי.

Avant-garde – זרם אמנותי ומוזיקלי חדשני, ניסיוני ולעיתים פרובוקטיבי, השובר מסורות קיימות ומחפש רעיונות וטכניות חדשות.

Formalism – מונח ביקורת, שמתיחס למוזיקה או אמנות שמדגישה צורה ומבנה על פני תוכן רעיון או רגש, לעיתים בשימוש כפול נגד יצירות שנחשבו "בלתי עממיות".

Gebrauchsmusik – מונח גרמני שמשמעותו "מוזיקה לשימוש", כולם יצירות שנכתבו למטרה פונקציונלית, חינוכית או קהילתית, ולא רק להאזנה קונצרטית.

– תנועה אמנותית גרמנית אחרי מלחמת העולם הראשונה, המדגישה ריאליزم, אובייקטיביות וח"י היום יום תוך דחית רומנטיקה ואקספריסיוניזם.

Der blaue reiter – הפרש הכהול. קבוצת אמנים שפעלה בגרמניה בתחילת המאה ה-20, והדגישה ביטוי רוחני ורגשי באמצעות צבעים סמליים, צורות מופשטות והתרחקות מהמציאות החזותית.